

Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Gairės skirtos mokyklų vadovams, projektų valdymo grupėms, už kokybės vadybą atsakingiems asmenims ir mokytojų dalykininkų komandoms

Parengė: Gerold Brägger, Philipp Egli, Paul Gehrig,
Egon Fischer ir Regula Widmer

2013 m. gegužės 30 d.

Tellstrasse 18
8400 Winterthur
Schweiz

Telefon +41 52 202 41 25
info@iqesonline.net
www.iqesonline.net

Įžanga 3

Kolegialaus grjžtamojo ryšio diegimas mokykloje

A1 Išsiaiškinti tikslus ir nuostatas.....	4
A2 Suteikti mokytojams galimybę rasti kolegialaus grjžtamojo ryšio prasmę ir save jam motyvuoti.....	6
A3 Išsiaiškinti kolegialaus grjžtamojo ryšio diegimo sąlygas.....	8
A4 Ugdyt reikiamas mokytojų kompetencijas.....	9
A5 Suburti mokytojų mokymosi grupes.....	10
A6 Suformuluoti pamokų stebėjimo temas ir parengti bendrą grjžtamojo ryšio instrumentų repertuarą.....	11
A7 Įvertinti kolegialaus grjžtamojo ryšio patirtį.....	14

Paruoštukės ir instrumentai

► IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė.....	16
► Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grjžtamojo ryšio kultūrą.....	17
► Vidinio mokyklos susitarimo dėl kolegialaus grjžtamojo ryšio pavyzdys.....	21
► Konfidentialumo sutarties pavyzdys.....	30
► Grjžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui.....	31
► Pamokos stebėjimo protokolas.....	33
► Klausimai, skirti grjžtamojo ryšio parengimui.....	34
► IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai	37
► IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas.....	39

Prašom atkreipti dėmesį ir į
gaires, skirtas mokytojams, susibūrusiems į mokymosi grupes

Kolegialaus grjžtamojo ryšio vykdymas

B1 Sudaryti susitarimus mokytojų mokymosi grupėje
B2 Pasirengti pamokų stebėjimui
B3 Stebėti pamoką
B4 Įvertinti pamokos stebėjimo rezultatus / pasirengti grjžtamojo ryšio pokalbiui
B5 Grjžtamojo ryšio pokalbis
B6 Išbandyti naujas pedagoginio veikimo galimybes
B7 Įvertinti bendradarbiavimą

Parsisiųsdinimo galimybė:
[IQES online > Mokytojams >](#)
[Kolegialus grjžtamasis ryšys](#)

Įžanga

Vienas kito pamokų stebėjimas ir po to sekantis grjžtamasis ryšys daugybėje mokyklų jau yra tapęs tradicija. Per pastaruosius dešimt metų, diegdamos kolegialų pamokų stebėjimą, Šveicarijos mokyklos turėjo galimybę įsitikinti tuo, jog klasės durų atvėrimas kolegomis labai stipriai prisideda prie kolegialaus grjžtamojo ryšio kultūros kūrimo.

Sukūrus mokykloje vidinę grjžtamamojo ryšio kultūrą, mokytojų kolektyve gali susiformuoti taip pat ir profesinės tarpusavio paramos kultūra, kuri leidžia kolektyvo sukauptą patirties lobyną išnaudoti visų labui. Mokytojas gali pasikliauti tuo, kad gerai savo mokyklos bei savo klasės situaciją išmanančių jo kolegų atsiliepimai bus jam naudingi. Kolegialūs mokymosi procesai padeda jam išsiaiškinti, kokie veiksnių prisideda prie pamokos efektyvumo didinimo ir padeda mokiniam mokyti. Drauge su kitais jis gali ieškoti galimybių, kaip keisti netenkinančius dalykus.

Kolegialaus grjžtamojo ryšio dėmesio centre yra pamoka ir (mokiniai bei mokytojo) mokymasis. Mokytojai stebi vienas kito pamokas, po to vyksta grjžtamamojo ryšio pokalbis. Jo metu mokytojai suteikia vienas kitam vertingos informacijos apie jų darbą pamokų metu. Tai papildo savirefleksijos dėka įgytas įžvalgas ir suteikia impulsų savo pamokinės veiklos optimizavimui ir asmeniniam tobulinimuisi. Svarbi sąlyga siekiant sėkmingo kolegialaus grjžtamojo ryšio – sukurti gerą pamatą savitarpio pasitikėjimui.¹

Norint, kad mokytojai patirtų kolegialaus grjžtamojo ryšio teikiamą naudą, patartina jį diegti laipsniškai. Šioje brošiūroje rasite **mokyklų vadovams, projektų valdymo grupėms ir už kokybės vadybą atsakingiemis asmenims skirtas gaires**, kurios parodys Jums, kaip sėkmingai **jdiegti arba tobulinti mokykloje kolegialų grjžtamajį ryšį**.

Priede yra pateikta jvairių naudingų dokumentų, padėsiančių Jums užtikrinti kolegialaus grjžtamojo ryšio efektyvumą. Juos galima rasti ir IQES online kaip Word formato dokumentus, tai reiškia, jog juos bus paprasta pritaikyti savo poreikiams.

Antroji gairių dalis suteikia mokytojams praktinės informacijos apie tai, kaip į mokymosi grupes susibūrusiems mokytojams **stebėti vienas kito pamokas, o po to keistis tarpusavyje grjžtamaja informacija**.

Parsisiųsdinimo galimybė:

[IQES online > Mokytojams >Kolegialus grjžtamasis ryšys](#)

---

¹ Gerold Brägger, Norbert Posse: Instrumente für Qualitätsentwicklung und Evaluation in Schulen, IQES (liet. *Instrumentai mokyklos veiklos kokybei įvertinti ir tobulinti*), 1-a dalis, hept-Verlag: Bern 2007, 174 psl.

A1 Išsiaiškinti tikslus ir nuostatas

Šiuo žingsniu siekiama, kad grjžtamasis ryšys mokykloje būtų traktuojamas ne tik kaip taikytina technika, bet ir kaip kultūra bei nuostata. Todėl visų pirma reikia išsiaiškinti jo tikslus ir su bendraja grjžtamojo ryšio kultūra siejamus lūkesčius.

Apie mokyklos veiklos kokybę byloja tiesioginis mokytojų darbas su mokiniais. Mokytojai drauge su savo mokiniais kasdien kuria mokymuisi palankias situacijas. Svarbū vaidmenį tame vaidina santykių kūrimas ir puoselėjimas. Siekiant nuolatinio profesinio tobulėjimo mokytojui labai svarbu turėti galimybę paanalizuoti savo profesinę elgseną ir jos kitiems daromą poveikį. Tam reikalingas grjžtamasis ryšys ir rimtas asmeninis ketinimas tobulėti, kurį galima apibūdinti žemiau pateikta pozicija:

Ko aš pasiekiu savo veikla? Koks yra jos poveikis?
Aš noriu sužinoti, koks yra mano profesinės veiklos poveikis.

Iš kur aš tai žinau? Ką tai man reiškia?
Aš noriu pasinaudoti iš kolegų ir mokinių gautais atsiliepimais, kad galėčiau tobulinti savo profesinę veiklą.

Kokias išvadas iš to darau? Kokių veiksmų imsiuos?
Aš išanalizuoju savo stiprybes ir silpnybes, jvertinu, kokią reikšmę man turi pateikti atsiliepimai, ir priimu tai, kas man asmeniškai atrodo svarbu, kaip paskatą pokyčiams.

Žmogaus paveikslas, kuriuo remiasi kolegialus grjžtamasis ryšys

Kolegialus grjžtamasis ryšys remiasi tam tikru žmogaus ir jo poreikių paveikslu:

- ▶ Grjžtamasis ryšys: žmonėms reikia grjžtamojo ryšio tam, kad jie galėtų paanalizuoti savo elgseną ir kitiems daromą poveikį.
- ▶ Pagarba ir kito vertinimas: žmonėms reikia, kad juos gerbtų kaip asmenis ir kad būtų gerbiama bei vertinama jų dalykinė kompetencija.
- ▶ Iššūkis: konfrontacija su išmanančiu ir kritišku pašnekovu paskatina peržiūrėti savo poziciją.
- ▶ Mokymasis iš pavyzdžio: asmens, kurio pamoką teko stebeti, pavyzdys praturtina savo paties profesinę praktiką ir paskatina tolesniems apmąstymams.
- ▶ Vidinė priežasčių atribucija: kai kurie mokytojai yra linkę pernelyg daug pamokoje vykstančių nepageidaujamų dalykų priskirti sau patiemis. Stebėtojo žvilgsnis iš šalies gali pakeisti šį požiūrį.²

² Riesen, Martin: Dokumentation «Hospitation» in der Reihe «Schulen mit Profil» (liet. Dokumentacija „Pamokų stebėjimas“ iš leidinių ciklo „Profiliuotos mokyklos“), Luzern 2002

Kuo pasižymi geras kolegialus grjžtamasis ryšys?

Geras kolegialus grjžtamasis ryšys

- ▶ skatina pagarbą mokyti tarpusavio dialogą ir padeda kurti mokytojų kolektyve mokymuisi palankų mikroklimatą,
- ▶ yra pagarbus vienas kito atžvilgiu ir skatina mokytojų tarpusavio pasitikėjimą,
- ▶ stiprina profesinę savimonę ("mokytojai kaip mokymosi ekspertai"),
- ▶ didžiausios sėkmės gali tikėtis tuomet, kai j ji žiūrima kaip j bendrą mokymosi projektą,
- ▶ padeda gauti įžvalgas ir padaryti išvadas, kuriomis remiantis planuojamai asmeninės veiklos pokyčiai.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kokia yra dabartinė mūsų mokyklos situacija turint galvoje bendrają grjžtamojo ryšio kultūrą?
- ▶ Kuo man / mums gali būti naudinga tai, kad mūsų mokykloje bus įdiegtas kolegialus grjžtamasis ryšys?
- ▶ Kokius lūkesčius ir kokią patirtį mūsų kolektyvo mokytojai sieja su grjžtamuoju ryšiu?
- ▶ Kokias stipriąsias ir silpnąsias puses, kokias galimybes ir kokius pavojus mes įžvelgjame kolegialiam grjžtamajame ryšyje?
- ▶ Kokiu tikslu galima pasiekti, pasitelkiant kolegialų grjžtamajį ryšį?
- ▶ Kuo, mūsų akimis žiūrint, pasižymi geras kolegialus grjžtamasis ryšys?

Naudingi dokumentai ir instrumentai

- ▶ Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grjžtamojo ryšio kultūrą
- ▶ IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė (kokybės tobulinimas, vertinimas, grjžtamojo ryšio kultūra)
- ▶ Mokyklos veiklos kokybės konцепcijos, kuriose aiškiai apibrėžiama kolegialaus grjžtamojo ryšio vieta bendroje kokybės tobulinimo sistemoje (Tokią koncepçiją pavyzdžiu rasite: [IQES online > Mokykloms > Mokyklos valdymo ir kokybės vadybos vadovas > Individualus grjžtamasis ryšys](#))

A2 Suteikti mokytojams galimybę rasti kolegialaus grjžtamojo ryšio prasmę ir save jam motyvuoti

Prasmės negalima suteikti, ją reikia pačiam atrasti. Patirtis rodo, kad tais atvejais, kai kolegialus grjžtamasis ryšys yra diegiamas tik kaip instrumentas, neilgai trukus jis praranda savo svarbą ir užleidžia vietą naujai „madai“. Todėl į procesą ir mokymąsi orientuota mokyklos vadovybė skirs pakankamai laiko tam, kad mokytojai galėtų patys atrasti kolegialaus grjžtamojo ryšio prasmę. Kolegialus grjžtamasis ryšys – tai ne trumpalaikė akcija, jis gali tapti neatsiejama savirefleksyvios profesinės praktikos ir mokyklos grjžtamojo ryšio kultūros dalimi.

Savitarpio paramos kultūros daugeliui mokyklų tenka mokytis. Laipsniškai diegiant mokyklose kolegialų grjžtamajį ryšį ir jį išbandant, galima išnaudoti mokytojų kolektyve slypinčius konsultavimo išteklius, apie kuriuos prieš tai nieko nebuvo žinoma. Kai mokytojai, siekdami suprasti sudėtingas savo pamokos situacijas, pasitelkia kito nuomonę, jie labai tobulėja profesine prasme, kadangi savo matymą ir suvokimą papildo kito matymu bei suvokimu. Kolegialus grjžtamasis ryšys yra laikomas viena efektyviausių mokytojų kvalifikacijos tobulinimo formų.

Tyrimas, kurio metu buvo analizuojamas grjžtamojo ryšio poveikis atskiriems mokytojams, parodė, kad grjžtamojo ryšio kultūros kūrimas mokykloje turi didelės reikšmės tam, kad mokytojai savo profesinėje veikloje išliktų sveiki. Tyrime dalyvavę mokytojai, kurie savo profesinėje praktikoje reguliarai teikė ir gavo grjžtamajį ryšį, išskyrė štai tokią asmeninę jo naudą³:

- ▶ asmeninį pastiprinimą sau, kaip mokytojui, – didesnį saugumą,
- ▶ savo stiprybių ir silpnybių sąlygiškumo suvokimą,
- ▶ darbo partnerystės stiprinimą,
- ▶ refleksyvios profesinės praktikos plėtojimą – gebėjimo reflektuoti stiprinimą,
- ▶ tiriamajį požiūrį į pamoką,
- ▶ atvirumo ir jautrumo ugdymą,
- ▶ įgalinimą keisti pamokinės veiklos praktiką,
- ▶ gerą sveikatą ir pasitenkinimą darbu: palaikymą – stresą sukeliančių veiksnių mažinimą– savaveiksmiškumo pojūtį – pripažinimą ir patvirtinimą – profesinį augimą – naujas bei išplėstas funkcijas.

Tas pats tyrimas liudija ir apie teigiamas grjžtamojo ryšio pasekmes mokyklos lygmenyje:

- ▶ mokyklos mikroklimato ir kultūrą gerinimą,
- ▶ mokytojams kolektyve tenkančių vaidmenų išplėtimą,
- ▶ paramą mokyklos veiklos kokybės užtikrinimo bei tobulinimo procesams.

Ne vienai mokyklai teko patirti, jog kolegialus grjžtamasis ryšys susiduria su mokytojų kolektyvo pasipriešinimu arba – dar blogiau – abejingumu. Taip atsitinka tuomet, kai jis yra diegiamas kaip atskiras formalios kokybės vadybos elementas, ir mokytojams susidaro jspūdis, jog jiems užkraunama vis daugiau ir daugiau su pamokomis nesusijusios veiklos. Sékmės gali susilaikti tik priešinga strategija: kolegialaus grjžtamojo ryšio orientavimas į „pagrindinę mokyklos veiklos sritį“, t.y. į mokinį ir mokytojų mokymąsi.

³ Esther Enns/Roland Rüegg/Birgit Schindler/Peter Strahm: Lehren und Lernen im Tandem. Porträt eines partnerschaftlichen Fortbildungssystems (liet. Mokyti ir mokytis tandem. Partneryste paremtos kvalifikacijos tobulinimo sistemos paveikslas). Zentralstelle für Lehrerinnen- und Lehrerfortbildung Kanton Bern (Bern 2002).

Pateikiame keletą kolegialaus grjžtamojo ryšio koncentravimo į mokymąsi pavyzdžių:

Suformuoti bendrą pamokos ir mokymosi sampratą

Mokytojai drauge ieško atsakymų į klausimą, kaip organizuoti pamoką, kad būtų skatinamas aktyvus mokiniai mokymasis, teigiamai išnaudojama įvairovė ir visiems mokiniams suteikiamas galimybė sėkmingai mokytis. Diskusija apie tai, kas yra gera pamoka, padeda sukurti bendrą dalykinę kalbą, o subjektyvių mokytojų teorijas, kuriomis pastarieji vadovaujasi savo veikloje, paverčia bendros refleksijos objektu. Tie mokytojai, kurie periodiškai skiria laiko tam, kad suformuotų bendrą pamokos ir mokymosi sampratą, sukuria pamatą sėkmingam bendradarbiavimui: jie mokosi vis geriau suprasti, kaip skirtiniems mokiniams skirtingomis sąlygomis būtų visų geriausia mokytis. Greta to jie parengia bendrus kriterijus kolegialiam pamokų stebėjimui.

Pasiruošti pamokai ir ją reflektuoti mokytojų dalykininkų komandoje

Kai mokytojai, susibūrė į dalykininkų komandas, pradeda drauge ruošti užduotis tiek individualiam mokymuisi, tiek mokymuisi bendradarbiaujant ir keistis šiomis užduotimis tarpusavyje, pamokos vis daugiau tampa bendru reikalui, kurį galima reflektuoti pasitelkiant kolegialų grjžtamajį ryšį. Pastarasis padeda mokytojų dalykininkų komandoms įvertinti, kokį poveikį jų bendras darbas darbas mokiniams.

Kolegialų grjžtamajį ryšį integruoti į bendrą pamokos kokybės tobulinimo projektą

Pedagoginiu požiūriu efektyviai dirbančios mokyklos patyrė, jog mokytojų dalykininkų komandos turėtų tapti mokymosi ir darbo grupėmis. Tokios mokymosi ir darbo komandos pasinaudoja savo narių turimais ištekliais ir kompetencijomis organizuodamos pamokas, tobulindamos kompetencijas ir atverdamos galimybes individualiems mokymosi būdams. Konceptijos rengiamos žingsnis po žingsnio, teorija sekā paskui praktiką: mokytojų dalykininkų komandos vadovaujasi šūkiu „Mes ne (tik) diskutuojame, mes išmèginame praktiškai ir reflektuojame savo patirtį.“ Vadovaujantis tokia nuostata galima imtis konkretių užduočių ir savo veiklos tobulinimo žingsnių: praktiškai taikyti išbandytus patvarius konceptijos elementus, skirtus mokymosi kompetencijų ugdymui, individualizavimui, į kompetencijas orientuotam vertinimui arba gabumų lavinimui. Kolegialus pamokų stebėjimas čia tampa svarbiu instrumentu, padedančiu išsiaiškinti, kurie iš šių elementų yra ypatingai veiksmingi.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kaip išbandyti kolegialų grjžtamajį ryšį?
- ▶ Kaip kolegialaus pamokų stebėjimo diegimą paversti mokymosi projektu?
- ▶ Kaip kolegialų grjžtamajį ryšį integruoti į mūsų vykdomus mokyklos veiklos ir pamokų kokybės tobulinimo projektus?
- ▶ Kokie klausimai mums kyla įgyvendinant pamokų kokybės tobulinimo projektus, kuriems vertingos informacijos galėtų suteikti vienas kito pamokų stebėjimas?

Naudinga medžiaga

- ▶ Konceptijos ir metodiniai portfeliai skirti mokytojų dalykininkų komandoms: [IQES online > Mokytojų dalykininkų komandos](#)
- ▶ Pamokų kokybės tobulinimo praktika: [IQES online > Pamokų kokybės tobulinimas](#)

A3 Išsiaiškinti kolegialaus grjžtamojo ryšio diegimo sąlygas

Jeigu mokyklos priima sprendimą diegti kolegialų grjžtamajį ryšį, labai svarbu išsiaiškinti, kokiomis sąlygomis jis bus diegiamas. Šis sprendimas turi turėti solidų konceptualų pagrindą. Aiškios struktūros palengvina bendradarbiavimą ir nubréžia aiškius rėmus konkrečiam kolegialaus grjžtamojo ryšio organizavimui mokymosi partnerystėse arba mokytojų dalykininkų komandose. Jeigu kolegialaus grjžtamojo ryšio diegimo sąlygos nebus aiškiai apibrėžtos, jų diegiant kils įvairiausią neaiškumą ir klausimų, kuriuos teks aiškintis vėliau.

Todėl reikia iš anksto skaidriai aptarti visus egzistuojančius valstybinius nurodymus dėl mokytojų teisių ir pareigų, atsižvelgti į regionų ir vienos savivaldų parengtas direktyvas, mokyklos vadovybės reikalavimus, keliamus kolegialiam grjžtamajam ryšiui, ir apibrėžti, kokiose srityse mokytojų kolektyvas gali pats formuluoti bendrasias sąlygas. Pastarosiose dažniausiai nusakoma, kas kokią informaciją gauna (konfidentialumas, mokyklos vadovybės vaidmuo).

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kokia yra kolegialaus grjžtamojo ryšio paskirtis ir tikslas?
- ▶ Kokiais principais yra grįstas bendradarbiavimas?
- ▶ Kas yra įsipareigojės bendradarbiauti mokymosi partnerystėje / mokytojų dalykininkų komandoje (ne visu etatu dirbantys mokytojai, dalykų mokytojai)?
- ▶ Kokį konkretų darbo laiką galima panaudoti kolegialiam grjžtamajam ryšiui?
- ▶ Ką daryti su klase tuo metu, kai jos mokytojas stebi savo kolegos pamoką?
- ▶ Kiek apsilankymų vienas kito pamokose yra numatyta?
- ▶ Kiek laiko trunka apsilankymas pamokoje?
- ▶ Koks laikotarpis skiriamas kolegialaus grjžtamojo ryšio vykdymui?
- ▶ Kokiais kriterijais remiantis kuriamos mokymosi partnerystės / mokytojų dalykininkų komandos?
- ▶ Ar kolegos sudaro konfidentialumo sutartį?
- ▶ Kokią informaciją gauna mokyklos vadovybė (procedūras, rezultatus)?
- ▶ Kokiu būdu kontroliuojamas kolegialaus grjžtamojo ryšio vykdymas (mokytojo teikiamos ataskaitos)?
- ▶ Ar egzistuoja papildomi susitarimai (pvz. grjžtamojo ryšio pokalbių struktūra ir eiga, pokalbiams skirtos vietos)?

Naudingi dokumentai

- ▶ Kolegialaus grjžtamojo ryšio koncepcijų ir su juo susijusių susitarimų pavyzdžius rasite: [IQES online > Mokykloms > Valdymo ir kokybės vadybos vadovas > Individualus grjžtamasis ryšys](#)
- ▶ Konfidentialumo sutarties pavyzdys

A4 Ugdyti reikiamas mokytojų kompetencijas

Kolegialus grįžtamasis ryšys – tai kur kas daugiau nei trumpas malonus apsilankymas pas gretimai dirbantį kolegą. Tik kompetentingas mokytojų kolektyvas yra pajėgus organizuoti efektyvius ir tvarius pamokų stebėjimo bei grįžtamojo ryšio procesus. Stebėjimas ir suvokimas – tai reikli ir klaudinanti veikla. Suvokimą to, kas yra stebima, gali iškreipti vidiniai stebėtojo procesai. Be to, kas jau iš tiesų pastebi viską, kas vyksta. Grįžtamojo ryšio teikimas ir priėmimas taip pat néra paprasti dalykai. Abiemis jiems būdingas „emocinis gylis“: nepagarbus grįžtamasis ryšys, lydimas vertinimo ir pasiūlymų teikimo, gali žmogų įžeisti ir įskaudinti. Daugeliui žmonių ne kartą savo gyvenime teko patirti, kad „geranoriško atsiliepimo“ skraiste buvo pridengtas papeikimas arba griežtas įspėjimas. Būtent tokio pobūdžio ankstesnė patirtis neretai sąlygoja pasipriešinimą vien iš techninės pusės suprastai kokybės vadybai.

Mokytojai yra įpratę dažnai ir greitai stebėti bei vertinti. Ši aplinkybė gali pakurstyti mokytojų norą, teikiant kolegialų grįžtamajį ryšį, pernelyg greitai įvardinti tai, kas jiems atrodo svarbu – juk jie yra savo srities specialistais! Stebēti reikia labai rūpestingai, išsaugant vidinę distanciją.

Dar vienas iššūkis mokytojams – tai mokymasi skatinantis grįžtamasis ryšys, kuris aiškiai įvardija tai, kas buvo pastebėta, neužgauna pašnekovo, suteikia jam impulsų mokytis ir tobulėti ir stiprina kolegialų bendradarbiavimą.

Čia labai praverčia kvalifikacijos tobulinimas, kurio metu igytu žinių/gebėjimų taikymas praktikoje yra aptariamas ir įtvirtinamas intervizijų grupėse (mokytojų dalykininkų komandose) ir tolesniuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose bei praktiniuose mokymuose. Geruose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, kurie yra skirti grįžtamojo ryšio kultūros formavimui, vadovaujamas „pedagoginio biplano“ principu: mes gilinamės į tai, ką reiškia mokymasi skatinantis grįžtamasis ryšys tarp kolegų, kartu plečiame savo kompetencijas teikti mokymasi skatinantį grįžtamajį ryšį mokiniams (koučingas mokymosi procese, formuojamasis vertinimas).

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Koks kvalifikacijos tobulinimas būtų mums naudingas?
- ▶ Kokie yra efektyvios pamokos kriterijai?
- ▶ Kaip stebėti nevertinant?
- ▶ Kaip formuluoti grįžtamają informaciją, kad ji būtų nežeidžianti ir skatintų mokytis?
- ▶ Kokiomis grįžtamojo ryšio taisyklėmis mes vadovaujamės?

Naudingi dokumentai

- ▶ Grįžtamojo ryšio taisyklės

A5 Suburti mokytojų mokymosi grupes

Mokytojų kolektyvas pasirenka bendradarbiavimo formą: tandemą, trejetą arba mokytojų dalykininkų komandą.

- ▶ **Tandemo** pranašumas, ypač tuomet, kai kolegialus grjžtamasis ryšys dar tik pradedamas diegti, yra tas, kad tarp partnerių greičiau atsiranda tarpusavio pasitikėjimas, dėl to ir pats kolegialus grjžtamasis ryšys tampa mokytojams labiau priimtinas. Tačiau ši bendradarbiavimo forma gali turėti ir trūkumą – kartais, priklausomai nuo tandemo sudėties, grjžtamojo ryšio partneriaiapsiriboja vien „maloniais“ ir paviršutiniškais atsiliepimais.
- ▶ **Trejeto** privalumas yra tas, kad greta pamoką vedančio mokytojo ir ją stebinčio bei grjžtamajį ryšį teikiančio mokytojo yra dar ir trečias vaidmuo – tai proceso stebėtojas. Surengus tris pamokų stebėjimo ratus, kiekvienas mokytojas turi galimybę išméginti visus tris vaidmenis, o tai, kaip rodo patirtis, padeda jiems įgyti įdomių įžvalgų, nes leidžia pažvelgti į tą patį dalyką iš skirtingų perspektyvų.
- ▶ **Mokytojų dalykininkų komandos** turi tą privalumą, kad pamokų stebėjimo temos išsirutulioja iš konkretaus bendradarbiavimo pamokinės veiklos srityje. Komandos nariai paprastai yra labai motyvuoti pasigilinti į konkrečius savo pamokinės praktikos klausimus ir pasinaudoti grjžtamuoju ryšiu kaip impulsu toliau mokytis bei tobulėti.

Pasirinkus bendradarbiavimo formą, reikia išsiaiškinti, kokiais kriterijais remsis mokytojai burdamiesi į atitinkamas grupes. Yra daug įvairių galimybių: grupes galima sudaryti, pagal ugdymo pakopas, klases, mokomousių dalykus, pedagogines temas, interesus, tarpusavio simpatijas, profesinę patirtį arba burtų keliu. Čia – priklausomai nuo tikslų ir pamokos stebėjimo temos – pasiteisino tiek homogeniška, tiek heterogeniška grupės sudėtis.

Nesvarbu, kokia bendradarbiavimo forma bus pasirinkta pačioje pradžioje, vėliau bet kuriuo atveju reikėtų burti mokytojų dalykininių komandas, kurios integruotų kolegialų grjžtamajį ryšį į savo komandinį darbą kaip savaimė suprantamą darbo būdą. Daugiau informacijos apie mokytojų dalykininkų komandų, kaip mokymosi, darbo ir kokybės valdymo grupių, darbo būdą rasite : [IQES online > Mokytojų dalykininkų komandos](#)

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Ar kolegialų grjžtamajį ryšį turėtų vykdyti tandemai, trejetai ar mokytojų dalykininkų komandos?
- ▶ Kokia turėtų būti tandemų arba trejetų sudėtis? Homogeniška (tos pačios ugdymo pakopos, to paties mokomojo dalyko mokytojai), heterogeniška (skirtingų ugdymo pakopų, klasių ir mokomujų dalyku mokytojai), nulemta burtų keliu arba asmeninio pasirinkimo?
- ▶ Kaip sudaromos mokytojų dalykininkų komandos?

Naudingi dokumentai

- ▶ Pamokų stebėjimo koncepcijų pavyzdžius rasite čia:
[IQES online > Mokykloms > Valdymo ir kokybės vadybos vadovas > Individualus grjžtamasis ryšys](#)
- ▶ Mokytojų dalykininkų komandų sudarymas ir tobulinimas: [IQES online > Mokytojų dalykininkų komandos](#)

A6 Suformuluoti pamokų stebėjimo temas ir parengti bendrą grįztamojo ryšio instrumentų repertuarą

Kolegialus grįztamasasis ryšys būna geras tuomet, kai mokytojai patys įvardija klausimus, kuriais jie norėtų gauti iš savo kolegos grįztamajį ryšį. Todėl norint, kad grįztamasasis ryšys būtų vaisingas, pirmiausia reikia savęs paklausti, kas domina mane asmeniškai, apie ką norėčiau daugiau sužinoti (→ Gairės „Kolegialaus grįztamojo ryšio vykdymas“, žingsnis B2 „Pasirengti pamokos stebėjimui“).

Priklausomai nuo to, kaip toli mokykla yra pažengusi savo grįztamojo ryšio ir pamokų kokybės tobulinimo praktikoje, gali būti pravartu išskirti bendras pagrindines pamokų stebėjimo temas, kuriomis remiantis mokytojai galėtų formuluoti savo klausimus ir pamokų stebėjimo užduotis.

Kaip elgtis mokyklai, kuri dar tik pradeda diegti kolegialų grįztamajį ryšį ir nori stiprinti savitarpio pasitikėjimą bei žengti pirmuosius žingsnius atvirų klasių linkme?

Pradedančiujų pakopa	Kurti pasitikėjimu paremtą kultūrą
Mokykla	Mokykla neformuluoja jokių bendrų pamokų stebėjimo temų arba suformuluoja tik labai bendro pobūdžio temas.
Pamokos stebėjimo tema	Mokytojas, kurio pamoka bus stebima, pasirenka stebėjimo temą ir susitaria su jo pamoką stebėsiančiu mokytoju, apie ką jis norėtų gauti grįztamajį ryšį.
Pamokos stebėjimo užduotis	Stebėjimo užduotis gali būti atvira (pavyzdžiui: "Atkreipk dėmesį į tai, kas tau kris į akis ir informuok mane apie tai") arba konkreti. Pradžioje pravartu pateikti užduotis, raginančias atkreipti dėmesį į mokiniių elgseną pvz.: "Kaip mokiniai bendradarbiauja tarpusavyje?" arba: "Stebék galiniuose suoluose sėdinčius mokinius. Kartais iš ten kyla trukdžiai."
Instrumentai	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pamokos stebėjimo protokolas ▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai (pamoka, mokiniių arba mokytojų elgesys)

Praktinės gairės: Kolegialaus gržtamojo ryšio diegimas

Kokius žingsnius galima rekomenduoti mokyklai, kuri jau yra sukaupusi kolegialaus gržtamojo ryšio taikymo patirties ir sukūrusi gerą pamatą savitarpio pasitikėjimui.

Pažengusiuju pakopa	Kurti pasitikėjimu paremtą kultūrą
Mokykla	Mokykla suformuluoja bendras pamokų stebėjimo temas (atsižvelgdama į mokyklos veiklos programą ir pamokos kokybės tobulinimo projektus).
Praktiniai klausimai, į kuriuos koncentruojamas tiek kolegialus, tiek mokinį gržtamasis ryšys	<p>1-as variantas Mokytojų kolektyvas arba mokytojų dalykininkų komandos suformuluoja savo klausimus, į kuriuos gali būti sutelkiamas dėmesys tiek kolegialiaiame, tiek mokinii gržtamajame ryšyje. → Praktinių klausimų pavyzdžiai yra pateikti priede. Remiantis šiais klausimais, iškilusiais pamokų kokybės tobulinimo praktikoje, suformuluojami pamokos stebėjimo kriterijai, kuriais vadovaujamasi stebint pamokas.</p>
Gera pamoka, į kurią koncentruojamas tiek kolegialus, tiek mokinį gržtamasis ryšys	<p>2-as variantas Mokyklos organizuojamame kvalifikacijos tobulinimo renginyje mokytojų kolektyvas (remdamasis savo patirtimi, moksliniais pamokų tyrimais) išnagrinėja kriterijus, kurie apsprendžia geros pamokos kokybę. Po to susitarima, kokiose pamokos kokybės srityse mokykla ateinančių 2-3 metų laikotarpyje ketina siekti konkrečių teigiamų poslinkių (pvz. klasės valdyme arba mokinį aktyvinime).</p>
Pamokos stebėjimo tema	Mokytojas, kurio pamoka bus stebima, pasirenka vieną iš mokyklos suformuluotų bendrų pamokų stebėjimo temų.
Pamokos stebėjimo užduotis su konkrečiais klausimais	<p>1-as variantas Mokytojas, kurio pamoka bus stebima, susitaria su jo pamoką stebėsiančiu mokytoju, kokia bus tikslai stebėjimo užduotis. Dažnai pravartu sutelkti dėmesį į tarpusavio ryšį tarp mokymo būdų ir mokymosi būdų, pvz.: "Kaip mokiniai vykdo mano darbo nurodymus? Ar aiškiai formuluoju jiems darbo nurodymus?" arba: "Kaip aš remiu savarankišką mokinį mokymasi?"</p>
Pamokos stebėjimo užduotis su geros pamokos kriterijais	<p>2-as variantas Pamoka stebima, vadovaujantis geros pamokos kriterijais ir indikatoriais. Pamoką stebintis mokytojas gali naudotis instrumentais, kurie buvo parengti remiantis efektyvios pamokos tyrimais (žr. žemiau).</p>
Instrumentai	<p>Mokytojų kolektyvas parengia bendrą gržtamojo ryšio instrumentų repertuarą, juos taiko ir įvertina praktinį jų tinkamumą.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas (su kriterijais dešimčiai geros pamokos požymių) ▶ IQES instrumentas GR20a: Pagalbinė priemonė, skirta pamokų stebėjimo protokole išskirtų kokybės kriterijų įvertinimui (su pavyzdžiais ir indikatoriais) ▶ Kiti instrumentai, pasirenkami pagal pamokos stebėjimo užduotį

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kuo yra suinteresuoti kolegialaus grįžtamojo ryšio dalyviai: Geriau pažinti savo kolegas? Pasirinkti idėjų savo pamokoms? Pasimokyti iš savo kolegų? Išgirsti kito nuomonę aktualiais klausimais? Šį tą sužinoti apie savo ypatybes, kurių aš pats nepažstu? Gauti specialisto atsiliepimą apie stebėtos pamokos atitiktį deklaruojamiams, tyrimų išvadomis pagrįstiemis pamokos kokybės kriterijams?
- ▶ Kuo remiantis buvo suformuluotos pagrindinės pamokos stebėjimo temos: ar jas suformulavo pats mokytojas, ar jis tai padarė pasiremdamas moksliinių tyrimų išvadomis pagrįstais instrumentais?
- ▶ Ar pamokų stebėjimo temos yra individualios ar bendros (mokytojų kolektyvui, mokymosi partnerystei, mokytojų dalykininkų komandai)?
- ▶ Kokie geros pamokos kriterijai buvo pasirinkti?
- ▶ Kokį instrumentą rinktis, norint sutelkti dėmesį į suformuluotas pamokų stebėjimo temas ir dokumentuoti jas grįžtamajam ryšiui?
- ▶ Kokių reikia raštiškų pagalbinių priemonių?

Naudingi dokumentai ir instrumentai

- ▶ Pamokos stebėjimo protokolas
- ▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai (pamoka, mokiniai arba mokytojų elgesys)
- ▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas (su kriterijais dešimčiai geros pamokos požymių)
- ▶ IQES instrumentas GR20a: Pagalbinė priemonė, skirta pamokų stebėjimo protokole išskirtų kokybės kriterijų įvertinimui (su pavyzdžiais ir indikatoriais)
- ▶ Kiti instrumentai, pasirenkami pagal pamokos stebėjimo užduotį

A7 Įvertinti kolegialaus grjžtamojo ryšio patirtį

Kolegialaus grjžtamojo ryšio praktika neturėtų „išsikvępti“ ir būti vykdoma tik iš pareigos. Todėl būtina įvertinti pamokų stebėjimo ir kolegialaus grjžtamojo ryšio patirtį. Tą reikia daryti dviem lygmenimis:

Vertinimo vieta	Vertinimo fokusas
Tandemai, trejetai arba mokytojų dalykininkų komandos	<p><i>Grupė</i> Ko galime išmokti savo grupėje? Kaip mes bendradarbiavome? Ką kolegialaus grjžtamojo ryšio dalyviai vertina kaip naudingą patirtį, skatinančią juos mokytis, kas sukėlė jiems sunkumų?</p> <p><i>Mokykla</i> Kaip vertiname kolegialaus grjžtamojo ryšio įdiegimą mokyklos lygmenyje? Ar esamos sąlygos yra palankios efektyviai ir diferencijuotai grjžtamojo ryšio praktikai? J kokias temas reikėtų pasigilinti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose / pedagogų pasitarimuose.</p>
Mokykla	<p><i>Mokykla</i> Ar iš skirtinų ataskaitų, kurias pateikė kolegialaus grjžtamojo ryšio įgyvendinimo grupės, išskristalizuoja bendri klausimai? Ką reikėtų išsiaiškinti mokyklos lygmenyje? Kaip galima būtų tobulinti kolegialų grjžtamajį ryšį, kad jis būtų naudingas ir mokytojams ir mokiniams?</p>

Norint, kad mokytojų mokymosi grupės gerai funkcionuotų, reikia reflektuoti bendradarbiavimą ir jo rezultatus.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kaip mokytojai vertina dabartinę kolegialaus grjžtamojo ryšio praktiką?
- ▶ Ar kolegialaus grjžtamojo ryšio praktika stiprina mokytojų profesionalumą, ar teikia ji mokytojams dalykinę bei socialinę paramą?
- ▶ Kokius atsakymus pateikė kolegialus grjžtamasis ryšys į mūsų praktinius klausimus?
- ▶ Kokios sąlygos leistų padidinti kolegialaus grjžtamojo ryšio naudą pamokoms?
- ▶ Ar pasiteisino išbandytieji grjžtamojo ryšio instrumentai?
- ▶ Kaip galima būtų optimizuoti grjžtamojo ryšio koncepciją?

Naudingi metodai

- ▶ Čia rasite įvairių metodų, padėiančių Jums mokytojų kolektyve moderuoti sukauptos patirties analizę bei jos vertinimą: [IQES online > Mokytojų dalykininkų komandoms > Moderavimo metodų portfelis](#)

Paruoštukės ir instrumentai

► IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė.....	16
► Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūrą.....	17
► Vidinio mokyklos susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio pavyzdys.....	21
► Konfidentialumo sutarties pavyzdys.....	30
► Grįžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui.....	31
► Pamokos stebėjimo protokolas.....	33
► Klausimai, skirti grįžtamojo ryšio parengimui.....	34
► IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai	37
► IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas.....	39

Individualaus grįžtamojo ryšio ir profesinio mokymosi praktika

1-a pakopa: menkai išvystyta praktika	2-a pakopa: pagrindiniai reikalavimai, keliami pajėgiai veikti praktikai, yra išpildyti	3-ia pakopa: praktika yra gerai išvystyta	4-a pakopa: puiki praktika , nuolatinis profesinis mokymasis	Įsvertinimas
1	2	3	4	

Požūris į praktiku	Néra beveik jokių požymių, kad grįžtamasis ryšys būtų taikomas sąmoningai. Jeigu apskritai pasitelkiamas grįžtamasis ryšys, tai yra daroma neformalai ir atsitiktinai , jis nėra naudojamas individualiam mokymuisi.	Pastebimi pirmieji sąmoningai organizuojamos grįžtamojo ryšio ir pedagoginės veiklos tobulinimo praktikos daigai. Pavieniai atvejais grįžtamasis ryšys naudojamas savo pedagoginės praktikos optimizavimui.	Didžioji dauguma mokyklos darbuotojų (mokyklos vadovybė, mokytojai ir kt.) reguliarai iš skirtingu šaltiniu gauna grįžtamajį ryšį . Grįžtamojo ryšio kultūra yra paremta tarpusavio pasitikėjimu . Kvalifikacijos tobulinimo renginiuose gilinamos žinios, kurių reikia gerai grįžtamojo ryšio praktikai.	Grįžtamojo ryšio ir pedagoginės veiklos tobulinimo procesų dėmesio centre yra klausimas, kokia pamoka gali prisidėti prie teigiamos mokinijų mokymosi patirties ir jų mokymosi sėkmės .
Poveikis ir veiksmingumas	Individualus grįžtamasis ryšys nedaro beveik jokio poveikio . Grįžtamasis ryšys nėra produktyviai išnaudojamas kaip mokymosi galimybė, padedanti optimizuoti savo pedagoginę praktiką.	Grįžtamasis ryšys pavieniai atvejais naudojamas kaip impulsas refleksijai . Pastebimi pirmieji teigiamo poveikio, kurį grįžtamasis ryšys daro mokytojų pedagoginei praktikai, pozymiai .	Grįžtamajame ryšyje dalyvaujantys asmenys (pvz. mokiniai) teigiamai vertina grįžtamojo ryšio poveikį , kurį šis daro pedagoginės praktikos organizavimui ir tarpusavio santykiams .	Grįžtamasis ryšys yra įsitvirtinęs kaip svarbi profesinio mokymosi sudėtinė dalis . Grįžtamojo ryšio rezultatai yra naudojami savo pedagoginės praktikos refleksijai ir tobulinimui .
Institutionalizavimas	Grįžtamasis ryšys laikomas išskirtinai individualiu, asmeniniu reikalui.	Parengti pirmieji bendri (iš dalies dvišaliai) susitarimai ir taisyklės dėl grįžtamojo ryšio praktikos. Rengiama grįžtamojo ryšio koncepcija .	Mokykla taiko diferencijuotą grįžtamojo ryšio praktiką . Ji yra apibréžusi jo taikymo dažnumą, metodus, dalyvavimą, įspareigojimus, sėkmės indikatorius. Mokykla pasitelkia išbandytus instrumentus .	Mokykla reguliarai peržiūri savo grįžtamojo ryšio praktiką. Ji įvertina igytą patirtį, reflektuoja grįžtamojo ryšio tikslus ir rezultatus ir optimizuoją koncepciją, metodus bei instrumentus .

	Prašom įvertinti, kurioje pakopoje Jūsų mokykloje yra praktikuojamos žemiau išvardintos grįžtamojo ryšio formos.	Praktinio taikymo pakopa	Pedagoginės naudos ir tolesnės plėtros galimybių vertinimas			
			1	2	3	4
A	Mokinijų grįžtamasis ryšys					
B	Kolegialus grįžtamasis ryšys (pamokų stebėjimas)					
C	Tėvų grįžtamasis ryšys					
D	Tarpklasinių mokymosi pasiekimų patikros taikymas (pvz. Klassencockpit)					

Autorius: Gerold Brägger | Šaltiniai: Bernhardt: The School Portfolio. Larchmont 1999; Landwehr/Steiner: Q2E. Bern 2003

Parsisiųsdinti pdf formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Situacijos analizė, skirta ištirti savo mokyklos grjžtamojo ryšio kultūrą

Parengė: Mauro Cilurzo, Claudia Meier, Agnes Dittli Epp, Lerngruppe QM, PH Luzern 2012/13

Tikslių:

- išsiaiškinti principinius klausimus, turinčius reikšmės grjžtamojo ryšio kultūros kūrimui ir formavimui.
- grjžtamojo ryšio kultūrą sėkmingai, veiksmingai ir tvariai integrnuoti į mokyklos kokybės vadybos sistemą.
- grjžtamajį ryšį mokykloje traktuoti ne tik kaip taikytiną techniką, bet ir kaip kultūrą bei nuostatą.

Instrumentai:

- IQES instrumentas: Mokyklos vidinės kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizė (kokybės tobulinimas, vertinimas, grjžtamojo ryšio kultūra)
- papildomas instrumentas: mokyklos grjžtamojo ryšio kultūros situacijos analizė
- SSGG analizė - kolegialaus pamokų stebėjimo/ mokinii grjžtamojo ryšio / tėvų grjžtamojo ryšio analizės

Lūkesčiai, siejami su esamos būklės analize ir kitomis analizėmis:

- ištirti dabartinę savo mokyklos grjžtamojo ryšio kultūros būklę
- išsiaiškinti, kokių konkrečių tikslų šiuo metu yra siekiama pamokų kokybės tobulinimu
- išsiaiškinti, kokią/kokias grjžtamojo ryšio formą/formas derėtu įdiegti pirmiausia
- išsiaiškinti, jokius reikalavimus / dabartines sąlygas, ypatumus reikia atsižvilgti siekiant sėkmingai įdiegti grjžtamajį ryšį.
- ištirti, ko iš grjžtamojo ryšio kultūros / tam tikros grjžtamojo ryšio formos tikisi mokyklos vadovybė arba mokytojai
- atskleisti bei atpažinti galimas kliūtis
- nustatyti, jokią svarbias temas, jokių turinjų reikia atkreipti dėmesį

Veikimo būdas:

- mokyklos vadovybė užpildo instrumentą, skirtą kokybės vadybos sistemos esamos būklės analizei, ir atlieka grjžtamojo ryšio kultūros situacijos analizę
- mokytojai, dirbdami individualiai ir grupėmis, užpilda situacijos analizės 2-ąjį punktą
- mokyklos vadovybė parengia galutinę viso proceso išvadą

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grjžtamasis ryšys > Kolegialaus grjžtamojo ryšio diegimas

Tema		Vertinimas
1. Žinomi veiksniai, mokyklos aprašymas/ mokytojai	Mokyklos veiklos rūšis / mokytojų skaičius / vadovybė /	
	Kantono/ federacinės žemės/atsakingų institucijų direktyvos	
	Reikalavimai, keliami grįžtamajam ryšiui mokyklos vizija/mokyklos veiklos programa/metinis veiklos planas/ kokybės vadybos koncepcija	
	Numatyti/vykdomi projektai Dabartinė pamokų kokybės tobulinimo proceso būklė Mokyklos veiklos programos ir metinio veiklos plano tikslai	
2. Savo mokyklos grįžtamojo ryšio kultūros analizė	Lūkesčiai, kuriuos mokyklos vadovybė kelia grįžtamajam ryšiui, remiantis SSGG analize (<i>individualus darbas ir darbas grupėje</i>)	
	Lūkesčiai, kuriuos mokytojai kelia grįžtamajam ryšiui, remiantis SSGG analize (<i>individualus darbas ir darbas grupėje</i>)	
	SSGG analizės išvada	
	Galimybės integruoti grįžtamąjį ryšį į vykstantį pamokų kokybės tobulinimo procesą / vykdomus projektus	

SSGG analizė

(stiprybės – silpnybės – galimybės – grėsmės)

Lūkesčiai ir patirtis, kuriuos mokytojai sieja su grįžtamuoju ryšiu

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Grįžtamojo ryšio forma: **kolegialus pamokų stebėjimas**

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Grjžtamojo ryšio forma: **mokinių grjžtamasis ryšys**

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Grjžtamojo ryšio forma: **tėvų grjžtamasis ryšys**

Stiprybės	Galimybės
Silpnybės	Grėsmės

Kolegialus grjžtamasis ryšys: apibrėžimas, prasmė ir eiga

Kas yra grjžtamasis ryšys?

Kolegų teikiama atsiliepimai, paremti savitarpio pasitikėjimu. (Taigi tai nėra kvalifikuojantis vertinimas. Kolegialus grjžtamasis ryšys negalimas esant hierarchiniams santykiai.)

Kokia yra kolegialaus grjžtamojo ryšio prasmė?

- ▶ savęs pažinimas
- ▶ savęs tobulinimas
- ▶ „aklosios zonas“ nušvietimas
- ▶ galimybė būsimose situacijose pagerinti savo veiklą
- ▶ to, kaip pats matai/suvoki savo pamoką, praturtinimas kito pamokos matymu/suvokimu
- ▶ darbo palengvinimas (taip pat ir pernelyg aukštų reikalavimų sau sumažinimas)
- ▶ pasitikėjimas
- ▶ sprendimai
- ▶ apsauga nuo „perdegimo“
- ▶ signalas mokiniams, jog mes stengiamės gerinti pamokos kokybę

Grjžtamojo ryšio pokalbio eiga

1. **Pertrauka**, jeigu jos pageidaujama.
2. Erdvė **spontaniškiems** grjžtamojo ryšio gavėjo **pasisakymams**. Grjžtamojo ryšio gavėjas prašo stebėtojo pateikti jam grjžtamają informaciją.
3. **Stebėtojas** iliustruoja tai, ką jis pastebėjo, jvardindamas **konkrečius veiksmus** bei elgesį. Jis išsako savo **subjektyvius jausmus**, samprotavimus, jam kilusius klausimus.
4. **Grjžtamojo ryšio gavėjas** klausosi ir pasižymi tai, kas jam svarbu, grjžtamojo ryšio vertinimo lape (*Mano grjžtamasis ryšys*); užduoda tikslinamuosius klausimus, siekdamas išsiaiškinti turinį; paprašo (jeigu to reikia) aprašyti konkrečių elgesių.
5. **Grjžtamojo ryšio gavėjas** įvertina, **kokią reikšmę jam turi impulsai bei informacija ir supažindina** stebėtoja su savo vertinimu.
6. **Refleksija**: kaip grjžtamojo pokalbio metu jautėsi jo dalyviai?
7. Kokią kolegialaus grjžtamojo ryšio metu igytą patirtį bei įžvalgas vertėtų aptarti grupėje, nesiejant jų su stebėtu asmeniu? Tai surašoma **Į grupei skirtos grjžtamosios informacijos lapą**.
8. Grjžtamojo ryšio gavėjas įvertina, kokią reikšmę jam turėjo grjžtamojo ryšio pokalbis. (**Mano grjžtamasis ryšys**)

Grjžtamojo ryšio teikimas

Aš teikiu **draugei/draugui** grjžtamają informaciją.

- ▶ Aš kalbu **pirmuoju asmeniu** („aš“ asmeniu perteikiamos žinios). (Aš mačiau..., o ne: buvo matyti...)
- ▶ Aš aprašau **konkretų veiksmai/elgesi**. (Ką nufilmuotų vaizdo kamera?)
- ▶ Aš **domiuosi** savo pašnekovu. (Susidomėjimą rodantys **tiriamieji klausimai** dažnai suteikia daugiau impulsų refleksijai nei vertinantys teiginiai ar patarimai.)

- ▶ Aš **paisau** savo partnerės/partnerio. (Neverbaliniai signalai suteikia man informacijos apie tai, kaip jis/ji jaučiasi.)
- ▶ Aš pasakau savo pašnekovui, **ko išmokau** lankydamas jo pamokoje.
- ▶ Aš laikausi **susitarimų**.
- ▶ Pateikiu **teigiamą** grjžtamają informaciją (pvz.: Ko aš išmokau?).
- ▶ Esu **sąžiningas**. (Nepatekti į „kito asmens tausojimo“ pinkles)
- ▶ Aš negalvoju už savo partnerį. Tą gali padaryti jis pats. (pvz. „Tu tai padarei dėl to, kad ...“)
- ▶ Atsargiai formuliuoti klausimus! (Klausimu: „Argi tu nepastebėjai, kad ...?“ Jūs išreiškiate vertinimą. Jeigu klausiate, paaiškinkite, kodėl tą darote.)
- ▶ Vengti apibendrinimų ir moralizavimo (nesakyti: „reikėtų...“, „Mokytojai privalo...“).
- ▶ Grjžtamojo ryšio pokalbis néra vertinimo pokalbis, be to jis néra skirtas tam, įrodytumėte savo gebėjimą vertinti!
- ▶ Pačiam prašyti grjžtamosios informacijos („kaip Tu priėmei mano grjžtamajį ryšį? Kokius jausmus jis tavyje sukélė?“)

Grjžtamojo ryšio priėmimas

Aš esu **atviras** žvilgsniui bei pastebėjimams iš šalies.

Aš priimi grjžtamają informaciją iš **draugės/draugo**.

- ▶ Aš klausausi **priimdamas** tai, kas man sakoma. (Ko galu pasimokyti iš to, ką girdžiu, net jeigu mane tai galbūt trikdo ir aš jaučiu poreikį teisintis? - Kilus norui teisinti „*Taip, bet ...*“, reikėtų tai pastebeti ir atidėti vėlesniams laikui! Savo nuomonę galėsite išsakyti vėliau.)
- ▶ Aš **aktyviai** klausausi. (Jeigu kažkas man néra aišku - perklausiu arba pakartoju tai, ką girdējau, savais žodžiais. ⇨ Dėmesio! Pokalbio metu neperimti iniciatyvos į savo rankas!)
- ▶ Aš suteikiu grjžtamają informaciją apie tai, kokias **mintis, jausmus, vaizdinius** manyje pažadino tai, ką išgirdau. („Mane labai nustebino tai, kad...“⇨ Tai gali palengvinti tolesnį klausymąsi, tačiau tuo gali būti ir piktnaudžiaujama)
- ▶ Galiausiai: kokia grjžtamoji informacija buvo man naudinga, o kokia nesutapo su mano pačios/paties „suvokimo modeliais“.

Grjžtamojo ryšio moderavimas

Norėčiau, kad pokalbis būtų sėkmingas. Aš išsaugau dalykinį požiūrių neutralią poziciją ir pasirūpinu, kad sąlygos pokalbiui būtų palankios.

- ▶ Primenu apie pokalbio **konfidencialumą**.
- ▶ Seku, kad būtų laikomasi **susitarimų**.
- ▶ Seku, kad būtų laikomasi **grjžtamojo ryšio taisyklių**.
- ▶ Paisau pokalbio partnerių (Neverbaliniai signalai suteikia man informacijos apie tai, kaip jie jaučiasi.)
- ▶ Prireikus pokalbij pertraukiu. (Metalygmenyje atkreipių dėmesį į **mokymąsi skatinantį** grjžtamojo ryšio **pobūdį**.)
- ▶ Pamokos stebėjimo protokolas priklauso stebétam asmeniui.
- ▶ Pabaigoje drauge reflektuoojamas grjžtamojo ryšio pokalbis.
- ▶ Susitariama ir užfiksuojama, kuriuos grjžtamojo ryšio rezultatus reikėtų perduoti grupei. (Grjžtamoji informacija, skirta grupei).

Šaltinis: Hugo-Eckener-Schule, Kaufmännische Schule, Friedrichshafen

Mano grįžtamasis ryšys

Man svarbi grįžtamoji informacija:

Kur susilaukiau pastiprinimo:

Ką noriu išbandyti:

Grįžtamoji informacija, skirta grupei

Grįžtamojo ryšio pokalbio data	Dalyviai
<p>Kas, mūsų požiūriu, buvo gerai? Kada mes gerai jautėmės? Ko mes išmokome? Kas mums yra svarbu? Ką mes suvokėme?:</p>	
<p>Ką reikėtų pagerinti? Kada mes blogai jautėmės? Ką reikėtų keisti?:</p>	

Šaltinis: Hugo-Eckener-Schule, Kaufmännische Schule, Friedrichshafen

Grjžtamoji informacija, skirta ...

Kas, mano požiūriu, buvo gerai? Kada aš gerai jaučiausi? Ko aš išmokau? Kas man yra svarbu? Ką aš suvokiau?:

Ką, mano požiūriu, reikėtų pagerinti? Kada aš blogai jaučiausi? Ką reikėtų keisti? (eigą, priemones ...):

Pamokos stebėjimo protokolas, skirtas neapibrėžtam grįžtamajam ryšiui

Kas man krenta į akis?	Kodėl man tai krenta į akis? (Koks yra mano (slaptas) standartas?)

Pamokos stebėjimo protokolas, skirtas konkrečiai temai

Tema: savarankiškumo ugdymas

Konkretūs stebėjimo aspektai: Mokytojas ...

- ▶ palieka mokiniams galimybę patiemis išsiukelti tikslus.
- ▶ skatina mokinius savarankiškai ieškoti sprendimo galimybių.
- ▶ atsižvelgia į mokinių pasiūlymus.
- ▶ suteikia mokiniams galimybę susidaryti savo nuomonę svarbiais klausimais.
- ▶ domisi mokinių idėjomis ir pasiūlymais.
- ▶ suteikdamas mokiniamams tinkamą pagalbą, leidžia jiems patiemis įvertinti savo mokymosi rezultatus.

Tema: problemiškos klasės valdymas

Konkretūs stebėjimo aspektai: Mokytojas ...

- ▶ atsižvelgia į mokinių poreikius.
- ▶ motyvuoja mokinius.
- ▶ tinkamai reaguoja į trukdžius.
- ▶ teikia aiškius darbo nurodymus.
- ▶ demonstruoja ramybę ir susidomėjimą.
- ▶ taiko įvairius darbo metodus.

Tema: pervargimas darbe

Konkretūs stebėjimo aspektai:

- ▶ Mokiniai daug veiksmų atlieka patys (pvz.: rašo lentoje.)
- ▶ Kartkartėmis įterpiami tylaus darbo etapai.
- ▶ Mokytojas pasidalija su mokiniais savo jausmais.
- ▶ Mokytojas leidžia aiškiai suprasti, kai kažkas jam tampa nebepakenčiamas.
- ▶ Tarpusavio bendravimas yra draugiškas.
- ▶ Yra paisoma pokalbio taisyklių (pvz. kalba tik tas, kuris pakėlė ranką.)
- ▶ Mokytoja atsižvelgia į tuometinę klasės situaciją (pirmenybė teikiama mokiniam, o ne suplanuotai medžiagai).

Pamokos stebėjimo protokolas, skirtas konkrečiai temai

Tema

Konkretūs stebėjimo aspektai

Kas buvo pastebėta

Kontrolinis sąrašas, skirtas pasirengti kolegialaus grjžtamojo ryšio pokalbiui

- Ar su grjžtamojo ryšio teikėju ir moderatoriumi yra susitarta dėl grjžtamojo ryšio pokalbio datos (Šis pokalbis turėtų sekti tuo po apsilankymo pamokoje. Jeigu pokalbyje dalyvauja grjžtamojo ryšio teikėjas ir jo gavėjas, jam reikėtų numatyti 2 valandas, o jeigu jų pokalbj veda moderatorius - 1 valandą).
- Ar susitarta dėl pavadavimo?
- Ar surasta patalpa pokalbiui?
- Ar informuota apie tai klasė?
- Ar nuspresta dėl grjžtamojo ryšio pobūdžio? (Ar grjžtamasis ryšys yra neapibrėžtas, ar skirtas konkrečiai temai? Jeigu jis skirtas konkrečiai temai, kokia tai yra tema ir kokie konkretūs stebėjimo aspektai siejami su šia tema?)
- Ar parengta tam reikiama dokumentacija?
- Ar užpildytas grupei skirtos grjžtamosios informacijos lapas?

Konfidentialumo sutartis

Mes įspareigojame būti atviri vienas kito atžvilgiu ir saugoti konfidentialumą išorės atžvilgiu. Diskretiškumo laipsnį nustato tik tas asmuo, kurio pamokoje yra lankomasi, o pamokoje besilankantis asmuo turi jo paisyti. Jeigu stebint pamoką nustatomi nusižengimai profesinei mokytojo misijai arba profesinės etikos taisykliems, abu grįztamojo ryšio partneriai susitaria dėl tolesnių žingsnių. Tokiu atveju būtina informuoti mokyklos vadovybę.

Vieta ir data:

Pamokoje besilankantis asmuo:

Asmuo, kurio pamokoje yra lankomasi:

Grįžtamojo ryšio taisyklys, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui

Grįžtamojo ryšio teikimas

Taisyklys	Pagrindimas
1) Teikti grįžtamajį ryšį taip pat ir apie teigiamus dalykus.	Teigiamo turinio grįžtamasis ryšys pagerina pokalbio atmosferą. Tuomet pašnekovui yra lengviau priimti ir neigiamo turinio grįžtamajį ryšį.
2) Grįžtamajį ryšį reikia formuluoti taip, kad jį būtų galima apgręžti ir į kitą pusę, tai reiškia jog tai, ką aš sakau savo partneriui, šis tokiu pačiu tonu turėtų galėti pasakyti ir apie mane.	Atsiliepimų apgręziamumas yra lygiaverčių partnerių tarpusavio santykių požymis.
3) Grįžtamasis ryšys turi būti siejamas su konkrečia elgsena, kurią galima būtų keisti (o ne su visa asmenybė). Neanalizuoti savo pašnekovo ir nepsichologizuoti!	Grįžtamojo ryšio teikėjas negali aprašyti visos asmenybės, o grįžtamojo ryšio gavėjas negali savo asmenybės pakeisti. Néra jokios prasmės atkreipti pašnekovo dėmesį į trūkumus, kurių šis nėra pajęgus pakeisti. Į analizę grįžtamojo ryšio gavėjas reaguoja kaip į psichologinę grėsmę, jis užsisklendžia savo.
4) Grįžtamajį ryšį reikėtų teikti tuož po stebėtos pamokos, tačiau būtina atsižvelgti tiek į savo paties, tiek į pašnekovo psichologinę būseną.	Tuož po stebėtos pamokos yra lengviau susieti grįžtamajį ryšį su realia situacija. Tačiau jeigu asmenys patiria didelius psichologinius sunkumus, jie nėra pajęgūs nei deramai teikti grįžtamajį ryšį, nei jį priimti.
5) Ne vertinti, o aprašyti savo įspūdį.	Antraip grįžtamasis ryšys bus suvokiamas kaip nepagrsta kritika.
6) Aiškiai atskirti tai, kas buvo pastebėta, nuo spėjimų ir jausmų.	Antraip pašnekovas remsis klaudingomis prielaidomis.
7) Jausmus įvardinti tiesiogine forma, kalbant pirmuoju („aš“) asmeniu.	Antruoju („tu“) asmeniu formuluojami atsiliepimai suvokiami kaip kritika, o beasmene forma – kaip įpareigojančios normos. Abiejų tipų atsiliepimus yra sunku priimti.
8) Grįžtamajį ryšį reikia formuluoti aiškiai ir tiksliai. Galima paprašyti pašnekovo apibendrinti tai, kaip jis suprato grįžtamajį ryšį.	Dėl neaiškiai ar netiksliai suformuluoto grįžtamojo ryšio gali kilti nesusipratimų.
9) Pokalbio pradžioje suteikti grįžtamojo ryšio gavėjui galimybę pačiam įsivertinti savo pamoką.	Tai dažnai užkerta kelią vėlesniems pasiteisinimams, nepagrystai kritikai, paaškina aplinkybes bei priežastis, suteikia galimybę įvardinti daugybę dalykų, kurių vėliau neberekia minėti grįžtamajame ryšyje.

4 žingsniai

Atsiliepimus formuluoja tik pirmuoju („aš“) asmeniu:

- 1) Aš mačiau/man krito į akis.... (matymas)
- 2) Aš manau... (aiškinimas, interpretavimas)
- 3) Man kilo jausmas; man tai reiškia, kad... (jausmai, vertybės)
- 4) Pageidavimas (Aš norėčiau, kad...) / pasiūlymas (Įsivaizduočiau/manyciau, kad...)

Grjžtamojo ryšio priėmimas

Taisykėlės	Pagrindimas
1) Nuostata: grjžtamasis ryšys kaip šansas	Teigama principinė pozicija – kad grjžtamasis ryšys atveria galimybes komunikacijai ir asmeniniams mokymosi procesams – palengvina grjžtamojo ryšio priėmimą.
2) Aktyviai klausytis (galima perklausti).	Grjžtamasis ryšys reikalauja įdėmaus klausymosi. Grjžtamoji informacija yra naudinga tik tuo atveju, jeigu ji buvo iki galo ir teisingai suprasta.
3) Būti atviram ir stengtis apsiriboti tik klausymusi. Prireikus paaškinti savo elgesį, tačiau neteisinti jo.	Iš karto pateikti kontrargumentai ir pasiteisinimai priverčia grjžtamojo ryšio teikėją pasijusti neteisiu ir atima jam drąsą.
Pozicija	Aš dėkoju Tau už grjžtamajį ryšį ir pagalvosių apie tai, kas buvo pasakyta. Tačiau aš esu pasaulyje ne tam, kad būčiau toks, kokiui jūs norite mane matyti. (Fritz Perls)

Pamokos stebėjimo protokolas

Data, laikas	Apsilankymas pamokoje pas	Mokomasis dalykas	Puslapis
--------------	---------------------------------	-------------------	----------

Laikas	Pamokos stebėjimas (Ką aš matau, kas vyksta)	Mano aiškinimas/interpretacija (Ką aš manau, mano samprotavimai, mano klausimai)	Ką reikėtų aptarti? (Tema/klausimas)

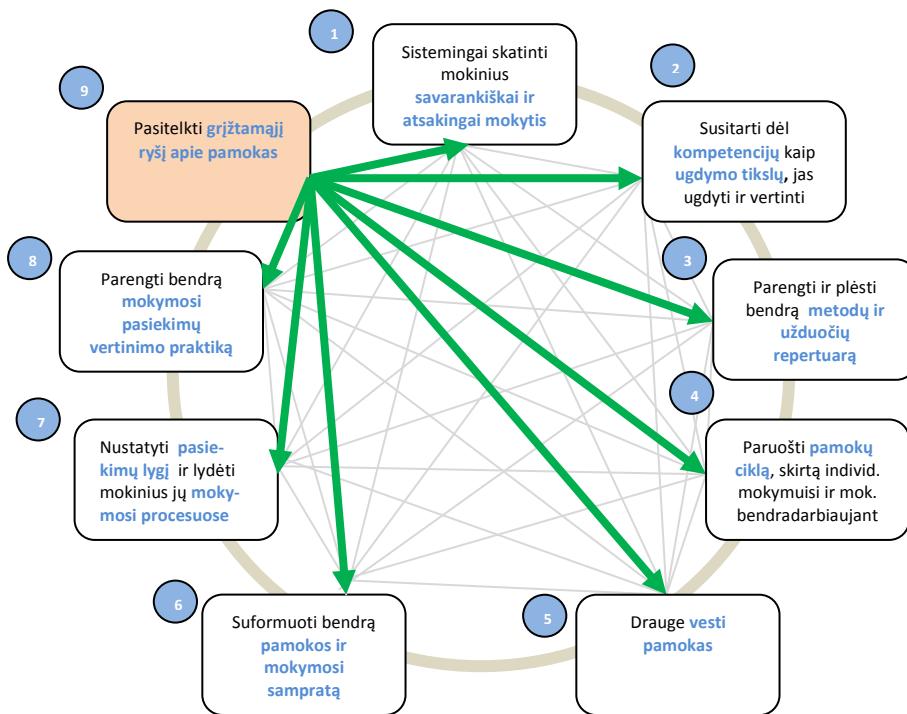
Parengė: Beratungsteam (*liet. Konsultantų komanda*) schulentwicklung.ch

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

Klausimai, skirti grjžtamojo ryšio parengimui

Mokytojų kolektyvas arba mokytojų dalykininkų komanda suformuluoją savo klausimus, į kuriuos koncentruojamasi kolegialiai arba mokiniai grjžtamajame ryšyje.

Formuluojant tokius klausimus galima, pavyzdžiui, pasiremti veiklos sritimis, skirtomis pamokų kokybės tobulinimui:

Sistemingai skatinti mokinius savarankiškai ir atsakingai mokytis

- Kokios atviros pamokos formos ypač pasiteisina, siekiant skatinti mokinius savarankiškai ir atsakingai mokytis?
- Kokios mokymo(si) formos ypatingai tinkta tam tikroms mokinių grupėms (berniukams ir mergaitėms, vaikams ir jaunuoliams iš išsilavinusio arba menkai išsilavinusio visuomenės sluoksnio ir t.t.)?
- Kokia yra vaikų ir jaunuolių patirtis, susijusi su individualiu mokymusi, mokymusi bendradarbiaujant ir mokymusi mokytis? Kokie yra jų poreikiai? Kaip galima būtų juos dar geriau remti taikant šias tris savarankiško ir atsakingo mokymosi formas?

Susitarti, kokios dalykinės ir bendrosios kompetencijos bus laikomos ugdymo tikslais, jas ugdyti bei vertinti

- Kokios yra skirtinių mokinių grupių mokymosi prielaidos (nuostatos, mokymosi technikos, darbinė ir socialinė elgsena ir t.t.)?

- Koks yra mūsų mokiniai savarankiškumo laipsnis, kuomet jie mokosi, atlieka namų darbus arba ruošiasi egzaminams/kontroliniams darbams?
- Kokių mokymosi kompetencijų reikia mokiniams, kad jie galėtų dar savarankiškai mokytis?
- Ar sėkmingai klostosi mokiniai karjera? Kaip jiems sekasi aukštesnės pakopos mokyklose ir/arba profesinėje veikloje? Kaip buvę mokiniai vertina mūsų pamokas, atsižvelgdami į reikalavimus, kurie jiems keliami aukštesnės pakopos mokyklose arba profesinėje veikloje?

Parengti ir plėsti bendrą metodų ir užduočių repertuarą

- Kokie metodai ir mokymosi formos, skirti individualiam mokymuisi bei mokymuisi bendradarbiaujant, tinka mokiniams pagal amžių, juos motyvuojant ir padeda jiems įgyti bei įtvirtinti kompetencijas?
- Ar mūsų parengtos mokymosi užduotys suteikia mokiniams galimybę taikyti individualius mokymosi būdus? Ar leidžia jos mokiniams dirbtį individualiu tempu, pagal savo pasiekimų lygį?

Paruošti pamokų ciklus, skirtus individualiam mokymuisi ir mokymuisi bendradarbiaujant

- Ką māno mokiniai apie pamokų ciklą, ką jie patyrė jo metu? Ar kažkam reikalavimai buvo pernelyg aukšti arba pernelyg žemi? Kokius klausimus mokiniai kelia? Kokių jie turi pasiūlymų?
- Ar pavyko šio pamokų ciklo metu pasiekti, kad mokiniai – pagal savo pasiekimų lygį ir individualų darbinį pajėgumą – intensyviai gilintųsi į mokomąją medžiagą?
- Iš ką galime atkreipti dėmesį, lankydamiesi vienas kito pamokose, kas bylotų apie mokinį skatinimą aktyviai, savarankiškai mokytis arba apie kitus geros pamokos požymius, kaip kad aiškią pamokos struktūrą, teigiamą požiūrį į klaidas ir t.t.?

Drauge vesti pamokas

- Kokį vaidmenį atlieka kiekvienas iš mūsų, drauge vedant pamoką? Kas mums gerai sekasi, o ką dar reikėtų pasiaiškinti? Kaip mūsų vaidmenis suvokia mokiniai?
- Kaip galėtume dar geriau išnaudoti tuos privalumus, kuriuos mums, mokytojams, suteikia komandinis darbas pamokų metu?

Suformuoti bendrą pamokos ir mokymosi sampratą

- Kaip mokiniai vertina pamokose vyraujantį mikroklimatą arba kitus geros pamokos požymius, pavyzdžiui klasės valdymą, deramą metodų ir socialinių darbo/mokymosi formų kaitą ir t.t.?
- Iš ką galime atkreipti dėmesį, lankydamiesi vienas kito pamokose, kas bylotų apie mokinį skatinimą aktyviai, savarankiškai mokytis arba apie kitus geras pamokos požymius, kaip kad įvairiopą motyvavimą, aiškią pamokos struktūrą, teigiamą požiūrį į klaidas ir t.t.?

- Kokj poveikj konkretūs mokymosi procesų organizavimo būdai daro vaikų bei jaunuolių norui mokytis, jų darbinei elgsenai, mokymosi būdai bei mokymosi pasiekimams?

Nustatyti pasiekimų lygį ir lydėti mokinius jų mokymosi procesuose

- Ar žino mokiniai, kokie tuo metu yra pagrindiniai jų mokymosi tikslai?
- Kokie metodai, skirti užtikrinti mokymosi tikslų skaidrumą, labiausiai padeda mokiniams susidaryti konkretų vaizdą apie jiems keliamus reikalavimus?
- Kokie metodai, skirti skatinti savirefleksyvų mokymąsi, geriausiai tinkant silpnesniems ir stipresniems mokiniams?

Parengti bendrą pasiekimų vertinimo praktiką

- Ar užduotys, skirtos suminei mokymosi pasiekimų patikrai, yra suformuluotos taip, kad patikros rezultatai aiškiai parodytų, kas suprato ir įsisavino mokomają medžiagą, o kas – ne? Ar mūsų iškelti minimalūs tikslai yra realistiški?
- Ar patikros užduotimis iš tiesų yra tikrinamos vaikų bei jaunuolių įgytos konkretaus dalyko žinios bei gebėjimai, ar drauge tikrinami ir kitų mokomųjų dalykų pasiekimai, kurie iškreipia rezultatą (pvz. rašyba matematikos kontroliniame darbe/egzamine)?
- Ar tėvai yra patenkinti informacija, kuri jiems suteikiama apie jų vaikams keliamus reikalavimus, jų pasiekimų lygį bei mokymosi pažangą?
- Kur mūsų mokyklos mokytojai įžvelgia didžiausią optimizavimo poreikį, siekiant aiškaus ir palyginamo mokinij mokymosi pasiekimų vertinimo?

Pasitelkti grįžtamajį ryšį apie pamokas ir reflektuoti

- Kokius metodus ir instrumentus reikėtų taikyti siekiant gauti atsakymus j konkrečius klausimus?
- Ką galima stebėti pamokų metu, pasitelkiant kolegialų grįžtamajį ryšį (pvz. tai, kaip mokiniai mokosi bei dirba)?
- Kokios dar informacijos galiu/galime gauti pasitelkdamas/pasitelkdamis grįžtamojo ryšio klausimynus, rato pokalbius, interviu, testų rezultatus ir kt.?
- Kaip mes interpretuojame rezultatus ir padarome iš to išvadas?

Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai

Kontrolinis sąrašas, skirtas kolegialiam grįztamajam ryšiui apie stebėtas pamokas

Parengė: Gerold Brägger, Tobias Obrist ir Verena von Aesch

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į mokinį elgseną

1. Kaip stipriai mokiniai įsitraukia į pamoką? Iš ko matyti, kad jie domisi ar nesidomi tuo, kas vyksta pamokoje?
2. Stebék mano santykj su mokiniais. Kaip aš į juos kreipiuosi? Ką rodo mano laikysena? Kokius pastebi skirtumus? Kaip reaguoja į mane mokiniai?
3. Stebék mokinio/mokinės XY darbinę ir socialinę elgseną. Kas krenta tau į akis? Kaip jis/ji elgiasi su kitais mokiniais ir kaip šie savo ruožtu elgiasi su juo/ja?
4. Kaip elgiasi tam tikras mokinys/tam tikra mokinė ir kaip aš į jį/ją reaguoju?
5. Stebék tris galinėje suolų eilėje sėdinčius mokinius. Kartais ten kyla trukdžiai.
6. Kurie mokiniai krenta į akis tuo, jog rodo susidomėjimą/ nuobodžiauja/ yra neramūs/ yra ypatingai tylūs ir t.t. Kokia elgsena išduoda susidomėjimą/ nuobodulį/ ramumą/ neramumą/ energiją ir t.t.?
7. Ką pastebi mokinii tarpusavio santykiuose (mikroklimate)? Ar yra kažkas, kas tam tikrų grupių tarpusavio santykiuose ypatingai krenta į akis (pvz. tarp berniukų ir mergaičių)?
8. Kiek mokinii, man paaiškinus pateiktą užduotį, iš karto aktyviai ėmësi darbo? Ar visi mokiniai žino, ką reikia daryti?
9. Iš ko matyti, kad jaunuoliai yra savarankiški? Ar šioje srityje yra skirtumų? Ar įžvelgi mano elgsenoje požymiu, bylojančiu apie paramą mokiniams?

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į pamokos organizavimą

10. Kaip aš formuluoju užduotis? Ar mokiniai supranta, ko aš iš jų noriu? Ar užduočių formuluočių yra paprastos ar sudėtingos? Kokie darbo nurodymai yra formuluojami dar ir rašti?
11. Kiek laiko laukiu po to, kai pateiku klausimą? Kiek laiko palieku mokiniams savo atsakymams rasti? Ar skiriu laiko apgalvojimui, pasvarstymui, klausimų uždavimui, aptarimui porose?
12. Ar kviečiu mokinius atsakinėti pagal tą pačią nusistovėjusią tvarką? Ar yra mokinii, kuriuos ypatingai dažnai kviečiu atsakinėti arba tokius, kurių (beveik) niekuomet nekviečiu? Kaip pasiskirsto tarp mokinii atsakinėjimo galimybés?

-
13. Kaip dažnai pasiremii ankstesniais mokinį pasisakymais, įterpdamas juos į tolesnę pamokos eigą (pvz. pasitelkdamas mokinio/mokinės XY pateiktą klausimą arba sprendimo pavyzdį?)
-
14. Kaip motyvuoj mokinius? Kaip pažadinu jų susidomėjimą? Iš ko matyti, kad jie yra motyvuoti? Kaip tai yra susiję su mano veiksmais?
-
15. Ar mano naudojami pavyzdžiai yra vaizdingi ir įdomūs? Ar turi jie kažką bendro su vaikų bei jaunuolių patirties horizontu ir tuo pasauliu, kuriame jie gyvena?
-
16. Kokia yra mano pamokos struktūra? Ar taikau įvairias mokymo(si) formos? Ar ramūs ir judrūs etapai keičia vienas kitą? Ar perėjimai nuo vieno pamokos etapo į kitą vyksta greitai ir sklandžiai, o galbūt čia be reikalo prarandama laiko?
-
17. Kaip vaikai bendradarbiauja tarpusavyje? Kaip aš remiu šį bendradarbiavimą?
-
18. Kaip aš remiu savarankišką mokinį mokymąsi? Kokį poveikį mano pastangos daro mokiniams?
-

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į mokytojo elgseną

-
19. Kaip aš reaguoju į klaidas ir klaidingus mokinį atsakymus? Ar pastebėjai neigiamos reakcijos, menkinimo arba nekantrumo požymių?
-
20. Ką gali pasakyti apie mano balsą: ar kalbu ne per garsiai/ne per tyliai? Ar esu gerai girdimas? Ar kalbu lėtai/greitai, aiškiai/neaiškiai? Kuo dar išskiria mano balsas?
-
21. Kaip reaguoju į mokinį atsakymus? Ar žiūriu į juos rimtai? Veikiau „taip“ ar veikiau „ne“: iš ko tas matyti?
-
22. Kokį įspūdį daro mano nežodinė raiška (gestai, mimika ir t.t.)? Ar turiau kokių nors ypatingų iopročių? Kokius siunčiu kūno signalus? Koks elgesys liudija draugiškumą, šilumą ir nuoširdumą?
-
23. Kaip reaguoju į klaidas, klaidingus atsakymus, taisyklių nesilaikymą?
-
24. Ką gali pasakyti apie mano kalbą? Ar mano formuluočės yra taisyklingos, tikslios, aiškios ir paprastos? Ar mokiniai mane supranta? Ar vartoju modalines dalelytes, neužbaigtus sakinius, abejonę reiškiančius išsireiškimus („galbūt, galimas daiktas, galima būtų ...“)?
-
25. Kaip pasitikrinu, ar mokiniai mane suprato?
-
26. Kaip reaguoju į trukdžius, konfliktines situacijas ir disciplinos pažeidimus? Ar reaguoju į juos greitai, kad maži trukdžiai neperaugtų į didesnius? Galbūt kartais reaguoju pernelyg greitai?
-
27. Kaip paskirstau mokiniams savo dėmesj? Ar skiriu jo visiems mokiniams vienodai, o galbūt teikiu pavieniams mokiniams pirmenybę?
-
28. Kaip reaguoju į tarp mokinį pasitaikančias konfliktines situacijas?
-
29. Iš ko matyti, jog į vaikus žiūriu rimtai? Ar elgiuosi su jais skirtingai?
-

Pamokų stebėjimo protokolas

Moduliai, skirti kolegialiam grįžtamajam ryšiui (pamokų stebėjimui)

		1	2	3	4	0	Pastabos
Klasės valdymas	1.						
	2.						
	3.						
	4.						
	5.						
Mokymuisi palankus mikroklimatas	6.						
	7.						
	8.						
	9.						
	10.						
Motyvavimas	11.						
	12.						
	13.						
	14.						
Aiškumas	15.						
	16.						
	17.						
	18.						
	19.						
Orientavimasis į poreiki	20.						
	21.						
	22.						
	23.						
Orientavimasis į mokinius	24.						
	25.						
	26.						
	27.						

1 = neatitinka tikrovės 2 = šiek tiek atitinka tikrovę 3 = dideli dalimi atitinka tikrovę 4 = visiškai atitinka tikrovę 0 = nebuvu galimybų stebėti
Skirtumo tarp 1 = neatitinka tikrovės ir 0 = nebuvu galimybų stebėti paaškinimas:

1 = praktika, kurios buvo pasigesta: stebėtojo požiūriu, šis kokybės kriterijus turėtų būti stipriau išreišktais.

0 = praktika, kurios nebuvu galimybės stebėti: stebėtoms pamokoms šis kokybės kriterijus nebuvu reikšmingas.

Autorius: Andreas Helmke, bendradarbiaujant su: Gerold Brägger ir Wolfgang Wagner

Parsisiųsdinti pdf formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

			1	2	3	4	0	Pastabos
Aktyvus mokymasis	28.	Mokiniai aktyviai dalyvauja pamokos <i>vyksmo kūrime</i> (pvz. savo iniciatyva užduoda klausimus, teikia pasiūlymus, išsako savo nuomonės).						
	29.	Pamoka atveria galimybes savivaldžiam ir savarankiškam mokymuisi.						
	30.	Mokiniai skatinami arba raginami reflektuoti savo mokymosi procesą ir/arba savo mokymosi strategijas.						
	31.	Pamoka atveria <i>galimybes laisvai raiškai</i> (užuot ribojusi galimybes, orientavusis į teisingą atsakymą).						
	32.	Mokiniai atlieka užduotis, skatinančias tiriamąjį bei į problemos sprendimą orientuotą mokymąsi.						
	33.	Kalbiniai interpalai pajairinami <i>nekalbiniais elementais</i> (pvz. vaizdinėmis priemonėmis, sceniniais elementais, parodomaisiais objektais, eksperimentais).						
Pratybos	34.	Į pamoką įtraukiami pratybų etapai.						
	35.	Skiriamos užduotys, reikalaujančios išmoktą medžiagą taikyti naujų problemų sprendimui.						
Heterogeniškumo paistymas		Pamokoje atsižvelgiama į specifines mokinių, pasižymintių skirtingu mokymosi potencialiu , mokymosi prielaidas:						
	36.	• keliami skirtinių mokymosi tikslai.						
	37.	• įterpiami etapai, kurių metu kiekvienas gali mokyti jam įprastu tempu.						
	38.	• skiriamos skirtingo sudėtingumo laipsnio užduotys.						
	39.	• diferencijuojama mokymuisi bei darbui skirta medžiaga.						
		Pamokoje atsižvelgiama į skirtinges mokinių, pasižymintių skirtinį kalbine kilme , mokymosi prielaidas:						
	40.	• kalbama apie kalbinę kilmę.						
	41.	• diferencijuojamos užduotys, mokymuisi bei darbui skirta medžiaga.						
Ivairių metodų ir socialinių formų taikymas	42.	Mokymo metodai taikomi tikslingai.						Įvertinimo pagrindimas:
	43.	Socialinės formos taikomos atsižvelgiant į pamokos tikslus.						
		Mokomasis pokalbis, kuriame dalyvauja visa klasė (mokymo kursų pobūdžio pamoka, plenarinė pamoka)	iki 25%	iki 50%	iki 75%	> 75%	0	
	44.	Pamokos vyksme dalyvaujančių mokinių dalis procentais sudaro apie						
	45.	Mokiniams tenkanti viso kalbėjimui skirto laiko dalis sudaro apie						
		Individualus darbas, darbas porose ir grupėse	1	2	3	4	0	
	46.	Darbo etapai yra gerai parengti.						
	47.	Mokiniai žino šiu darbo formų taisykles bei eigą.						
	48.	Mokytojas leidžia mokiniams dirbtį savarankiškai.						
	49.	Darbo rezultatai yra pristatomai.						
	50.	Grupės darbo rezultatas yra įtvirtinamas.						

1 = neatitinka tikrovės 2 = šiek tiek atitinka tikrovę 3 = dideli dalimi atitinka tikrovę 4 = visiškai atitinka tikrovę 0 = nebuvo galimybų stebeti

Pažymėti kryželiu (galima ir kelis kartus), kas buvo pastebėta pamokose:

Taikytos socialinės darbo formos:		Plenumas		Darbas grupėse		Darbas porose		Individualus darbas
Priemonių naudojimas:		Internetas, el. paštas		Kompiuterinės programos		Audiovizualinės priemonės		Kitos:

